

Krótkie doniesienie – Short communication

Nowe stanowiska *Pyrrhocoris marginatus* (Kolenati, 1845) (Heteroptera: Pyrrhocoridae) w Polsce*

ARTUR TASZAKOWSKI¹, GRZEGORZ HEBDA², MONIKA PASTRYKIEWICZ³, JAROSŁAW REGNER⁴

¹Katedra Zoologii, Wydział Biologii i Ochrony Środowiska, Uniwersytet Śląski w Katowicach
ul. Bankowa 9, 40-007 Katowice

²Katedra Biosystematyki, Uniwersytet Opolski, ul. Oleska 22, 45-052 Opole

³ul. Elsnera 8, 47-320 Gogolin

⁴ul. J. Słowackiego 13/5, 49-300 Brzeg

e-mail: artur.taszakowski@us.edu.pl

Abstract. [New localities of *Pyrrhocoris marginatus* (Kolenati, 1845) (Heteroptera: Pyrrhocoridae) in Poland]. *Pyrrhocoris marginatus* was known in Poland only from two precise localities, so far. The note presents three new sites of this species from Upper and Lower Silesia.

Key words: Hemiptera, Heteroptera, true-bugs, faunistics, new records, distribution, Lower Silesia, Upper Silesia, Poland.

Wstęp

Na terenie Palearktyki występuje 6 gatunków z rodzaju *Pyrrhocoris* Fallén, z czego 3 spotykane są w Europie: *Pyrrhocoris niger* Reuter, 1888 (endemit Krety), *P. marginatus* (Kolenati, 1845) oraz szeroko rozprzestrzeniony *P. apterus* (Linnaeus, 1758) – te dwa ostatnie gatunki występują również w Polsce (Kerzhner 2001).

Zasięg występowania *P. marginatus* rozciąga się od Francji, przez Europę Środkową i Południową, przez Azję Mniejszą i Bliski Wschód, aż po Azję Wschodnią i Północne Chiny. Spotykany jest raczej rzadko, liczniej tylko lokalnie (Wachmann i in. 2007).

Preferuje ciepłe i suche, otwarte siedliska (Wachmann i in. 2007), chociaż spotykany jest także w nieco bardziej wilgotnych, np. parkach i ogrodach (Lis 2007, 2017). Często jest znajduwany pod kamieniami (Voigt 2004). Prawdopodobnie odżywia się leżącymi na powierzchni gleby nasionami, jednak powiązania troficzne z określonymi roślinami nie są dobrze poznane. Osobniki tego gatunku często są spotykane w sąsiedztwie robinii akacjowych (*Robinia pseudoacacia*), która to roślina jest jednak wtórnym pokarmem *P. marginatus*, ponieważ w Europie została introdukowana, a pochodzi z Ameryki północnej (Voigt 2004). Wachmann i in. (2007) podają także jako roślinę żywicielską zmiowiec (*Echium*).

Ryc. 1. *Pyrrhocoris marginatus* (fot. A. Taszakowski) [Fig. 1. *Pyrrhocoris marginatus* (phot. A. Taszakowski)].

*Powstanie pracy możliwe było dzięki działalności Polskiego Forum Entomologicznego – www.entomo.pl/forum

Zdecydowanie dominują osobniki brachypteryczne (ryc. 1) lub subbrachypteryczne, chociaż spotykane są także posiadające w pełni rozwiniętą membranę przednich skrzydeł (Voigt 2004, Wachmann i in. 2007). Cykl życiowy jest podobny do cyklu życia *P. apterus*, występuje jedno pokolenie rocznie (Wachmann i in. 2007), natomiast w odróżnieniu od niego, *P. marginatus* nie żyje w koloniach, spotykany jest zwykle pojedynczo (Voigt 2004).

Przedwojenne informacje o występowaniu omawianego gatunku w Polsce ograniczają się do niesprecyzowanych danych entomologów niemieckich, zawartych w kluczach do oznaczania (Lis 2001, 2007). W 2000 roku został odłowiony na Dolnym Śląsku (Opole, Wyspa Bolko, UTM: YS01) (Lis 2001), z niewiadomych przyczyn stwierdzenie to nie zostało ujęte w Suplemencie do Katalogu Palearktycznych Heteroptera (Aukema i in. 2013). Niedawno jego występowanie na Dolnym Śląsku (Suchy Bór, UTM: BB91) zostało potwierdzone (Lis 2017).

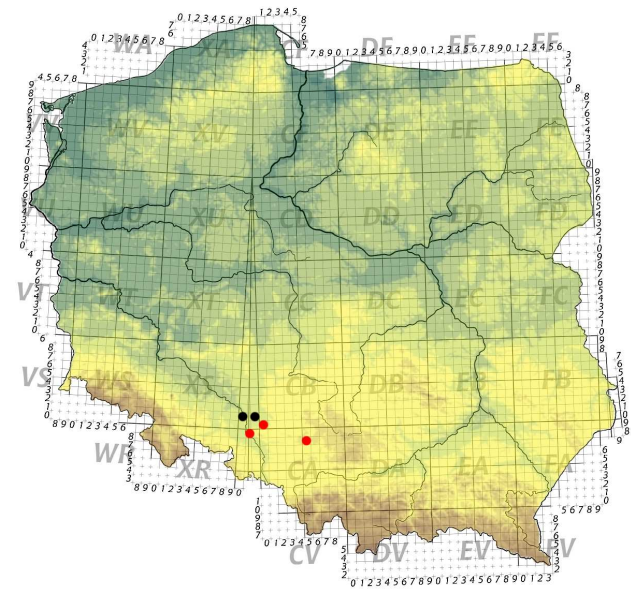

Ryc. 2. *Pyrrhocoris marginatus* w naturalnym środowisku (fot. M. Pastrykiewicz) [Fig. 2. *Pyrrhocoris marginatus* in its natural habitat (phot. M. Pastrykiewicz)].

Nowe dane faunistyczne

Dolny Śląsk: Gogolin [BA89], kamieniołom na północ od miasta, murawa kserotermiczna *Festuco-Brometea*, w czerpak entomologiczny, 22.07.1998, 1 ex., leg. G. Hebda, 22.08.2014, 1 ex. (ryc. 2), leg. M. Pastrykiewicz.

Górny Śląsk: Strzelce Opolskie [CB00] wschodni skraj kamieniołomu położonego na północ od miasta, pod kamieniami, 18.06.2017, ok. 10 ex., 20.08.2017, ok. 10 ex., leg. J. Regner. Piekary Śląskie [CA58], 1 ex. (ryc. 1), leg. Łukasz Depa.

Ryc. 3. Stanowiska *Pyrrhocoris marginatus* na terenie Polski: ● - dane literaturowe, ● - nowe stanowiska; [Fig. 3. Sites of *Pyrrhocoris marginatus* in Poland: ● - literature data, ● - new sites].

Podsumowanie i wnioski

Wszystkie znane stanowiska *P. marginatus* położone są stosunkowo blisko siebie - dzieli je maksymalnie 80 km (ryc. 3) i zostały odkryte na przestrzeni ostatnich 20 lat.

Mimo, że pluskwiak ten prowadzi skryty tryb życia, to ze względu na łatwość identyfikacji oraz występowanie w środowiskach często eksplorowanych przez entomologów, jego przeoczenie w czasie starszych, prowadzonych w XX wieku badań wydaje się mało prawdopodobne. Sugerowałoby to, że jego współczesne występowanie w Polsce może być związane z zachodzącymi zmianami klimatycznymi - ocieplaniem się klimatu (Kożuchowski 2011). Przemawia za tym także fakt, że stanowiska *P. marginatus* położone są w niewielkiej odległości od Bramy Morawskiej - ważnego szlaku migracyjnego dla gatunków o południowym typie zasięgu (Mazur 2001; Chłond i Górczyca 2009).

Z drugiej strony, ze względu na redukcję skrzydeł, omawiany gatunek posiada niewielki potencjał migracyjny. Możliwe jest więc także, że jego populacja nie jest zasilana przez osobniki napływające zza południowej granicy kraju, a przez korzystniejsze warunki termiczne zwiększa się liczba siedlisk dogodnych dla rozwoju *P. marginatus*.

Aby zweryfikować te hipotezy, poznać rozmieszczenie oraz ekologię *P. marginatus* w Polsce, konieczne jest przeprowadzenie badań faunistycznych w preferowanych przez niego siedliskach, np. w nieczynnych kamieniołomach. Miejsca takie są często dogodnymi siedliskami także dla innych rzadko spotykanych, ciepłolubnych gatunków owadów (Spałek 2004; Twerd 2011), dlatego warto obejmować je ochroną, np. w postaci użytku ekologicznego.

Piśmiennictwo – References

- Aukema B., Rieger C., Rabitsch W. 2013. *Catalogue of the Heteroptera of the Palearctic Region, vol. 6. Supplement*. The Netherlands Entomological Society, Wageningen, 629 ss.
- Chłond D., Gorczyca J. 2009. Terrestrial true bugs (Hemiptera, Heteroptera) of the Ojców National Park – origin of fauna. *Annals of the Upper Silesian Museum in Bytom, Entomology* **17**: 5–109.
- Kerzhner I. 2001. Pyrrhocoridae. [w:] Aukema B., Rieger C. (red.) *Catalogue of the Heteroptera of the Palearctic Region, 4. Pentatomomorpha I. The Netherlands Entomological Society, Wageningen*: 255–257.
- Kożuchowski K. 2011. *Klimat Polski – nowe spojrzenie*. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa, 293 ss.
- Lis B. 2001. Nowe stanowiska rzadkich w faunie Polski gatunków pluskwiaków różnoskrzydłych (Hemiptera: Heteroptera). *Przegląd Zoologiczny* **45**: 89–93.
- Lis B. 2007. *Klucze do oznaczania owadów Polski. Część XVIII. Pluskwiaki różnoskrzydłe – Heteroptera, ze-szyt 9. Płaszczyńcowate – Piesmatidae, smukleńcowate – Berytidae, kowalowate – Pyrrhocoridae*. Polskie Towarzystwo Entomologiczne, Toruń, nr 171 serii kluczy, 33 ss.
- Lis B. 2017. Nowe stanowiska pluskwiaków różnoskrzydłych (Heteroptera) rzadko wykazywanych z Polski. *Heteroptera Poloniae – Acta Faunistica* **11**: 47–50.
- Mazur S. 2001. Ryjkowce kserotermiczne Polski: (Coleoptera: Nemonichidae, Attelebidae, Apionidae, Curculionidae). Studium zoogeograficzne. *Monografie Fauny Polski* **22**: 378 ss.
- Spałek K. 2004. Nieczynne kamieniołomy ostoją flory i fauny na Śląsku Opolskim. *Przyroda Górnego Śląska* **38**: 16.
- Twerd L. 2011. Tereny przemysłowe – jako miejsca bogatej fauny żądłówek. *Inżynieria Ekologiczna* **27**: 219–228.
- Voigt K. 2004. Die Gattung *Pyrrhocoris* in der Paläarkt. *Heteropteron* **19**: 9–11.
- Wachmann E., Melber A., Deckert J. 2007. Wanzen. Band 3. Pentatomomorpha I. Aradidae, Lygaeidae, Piesmatidae, Berytidae, Pyrrhocoridae, Alydidae, Coreidae, Rhopalidae, Stenocephalidae. *Tierwelt Deutschlands* **78**, Goecke & Evers, Keltern, 272 ss.

This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License
<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

SUMMARY

New localities of *Pyrrhocoris marginatus* (Kolenati, 1845) (Heteroptera: Pyrrhocoridae) in Poland

In this paper new data on the occurrence of *Pyrrhocoris marginatus* (Heteroptera: Pyrrhocoridae) in Poland are presented. This species was known in Poland only from two precise localities, so far. The note presents one new site from Upper Silesia and two from Lower Silesia. It is possible that the current occurrence of this bug in Poland is a result of climate change, but to confirm this, further studies on the distribution and ecology of *P. marginatus* are necessary.